

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
DROHOBYCH IVAN FRANKO STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
YOUNG SCIENTISTS COUNCIL

ISSN 2308-4855 (Print)
ISSN 2308-4863 (Online)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК

HUMANITIES SCIENCE CURRENT ISSUES

**ВИПУСК 92. ТОМ 2
ISSUE 92. VOLUME 2**

**Видавничий дім
«Гельветика»
2025**

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 13 від 27.11.2025 р.)*

Актуальні питання гуманітарних наук: / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. – Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2025. – Вип. 92. Том 2. – 364 с.

Видання розраховане на тих, хто цікавиться питаннями розвитку педагогіки вищої школи, а також філології, мистецтвознавства, історії.

Редакційна колегія:

Пантюк М.П. – головний редактор, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Душний А.І.** – співредактор, кандидат педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Ільницький В.І.** – співредактор, доктор історичних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Дмитрив І.І.** – відповідальний секретар, кандидат філологічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Андрєєв В.М.** – доктор історичних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка); **Батюк Т.В.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Баукова А.Ю.** – кандидат історичних наук, доцент (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Бермес І.Л.** – доктор мистецтвознавства, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Боровик Л.А.** – кандидат педагогічних наук, доцент (Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'ячука); **Волошин С.М.** – кандидат педагогічних наук (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Гриценко Г.З.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Галів М.Д.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Галик В.М.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Гук О.В.** – кандидат педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Гжесяк Ян** – доктор габлітований, надзвичайний професор кафедри (Державна вища професійна школа в Коніні, Польща); **Дутчак В.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Засць В.М.** – кандидат мистецтвознавства, доцент (Національна музична академія України імені Петра Чайковського); **Зимомря І.М.** – доктор філологічних наук, професор (Ужгородський національний університет); **Іванишин П.В.** – доктор філологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Кекош О.М.** – кандидат педагогічних наук (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Корсак Р.В.** – доктор історичних наук, професор (Ужгородський національний університет); **Кравчик М.О.** – кандидат філософських наук, доцент (Міжнародний гуманітарний університет); **Лаזורко Л.М.** – доктор історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Мартинів Л.І.** – кандидат мистецтвознавства, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Маршалек-Кавва Джоанна** – доктор наук, доцент (Університет Миколая Коперника в Торуні, Торунь, Польща); **Масненко В.В.** – доктор історичних наук, професор (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького); **Мафтин Н.В.** – доктор філологічних наук, професор (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Мацьків П.В.** – доктор філологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Медвідь О.В.** – кандидат історичних наук (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Невмержицька О.В.** – доктор педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Оршанський Л.В.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Пагута М.В.** – кандидат педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Пантюк Т.І.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Петречко О.М.** – доктор історичних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Печарський А.Я.** – доктор філологічних наук, професор (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Попп Р.П.** – кандидат історичних наук (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Синкевич Н.Т.** – кандидат мистецтвознавства, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Ситник О.М.** – доктор історичних наук, професор (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького); **Сташевська І.О.** – доктор педагогічних наук, професор (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України; **Сташевський А.Я.** – доктор мистецтвознавства, професор (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України; **Стецик Ю.О.** – доктор історичних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Стреначикова Марія** – доктор наук (doc. CSc., PhD.), (Академія мистецтв у Банській Бистриці); **Тельвак В.П.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Устименко-Косоріч О.А.** – кандидат мистецтвознавства, доктор педагогічних наук, професор (Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка); **Футала В.П.** – доктор історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Чик Д.Ч.** – доктор філологічних наук, доцент (Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка); **Янишин Б.М.** – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник (Інститут історії України НАН України); **Яремчук В.П.** – доктор історичних наук, професор (Національний університет «Острозька академія»).

Збірник індексується в міжнародній базі даних **Index Copernicus International**.

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 6143 від 28.12.2019 р. (додаток 4) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі педагогічних наук (А1 – Освітні науки, А2 – Дошкільна освіта, А3 – Початкова освіта, А4 – Середня освіта (за предметними спеціалізаціями), А5 – Професійна освіта (за спеціалізаціями), А6 – Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)).

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. (додаток 1) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі філологічних наук (В11 – Філологія (за спеціалізаціями)) та у галузі культури і мистецтва (В2 – Дизайн, В3 – Декоративне мистецтво та ремесла, В4 – Образотворче мистецтво та реставрація, В5 – Музичне мистецтво, В6 – Перформативне мистецтво, В12 – Культурологія та музеєзнавство, В14 – Організація соціокультурної діяльності).

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 1290 від 30.11.2021 р. (додаток 3) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі історичних наук (В9 – Історія та археологія).

*Рестрація суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України
з питань телерадіомовлення № 1190 від 11.04.2024 року. Ідентифікатор медіа R30-04753.*

Суб'єкт у сфері друкованих медіа: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка (вул. І. Франка, 24, м. Дрогобич, Львівська обл., 82100, e-mail: dspu@dspu.edu.ua, тел. (03-24) 41-04-74)

Усі електронні версії статей збірника оприлюднюються на офіційному сайті видання
www.aphn-journal.in.ua

Редакційна колегія не обов'язково поділяє позицію, висловлену авторами у статтях, та не несе відповідальності за достовірність наведених даних та посилань.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Мови розповсюдження: українська, англійська, польська, німецька, французька, болгарська, румунська.

Засновник – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
співзасновники Ільницький В.І., Душний А.І., Зимомря І.М.

© Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2025

© Пантюк М.П., Душний А.І., Зимомря І.М., 2025

Recommended for publication
by Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Academic Council
(protocol No 13 from 27.11.2025)

Humanities science current issues / [editors-compilers M. Pantyuk, A. Dushnyi, V. Ilnytskyi, I. Zymomrya]. – Drohobych : Publishing House „Helvetica”, 2025. – Issue 92. Volume 2. – 364 p.

The journal is intended for all interested in high school pedagogy, philology, art, and history.

Editorial board:

M. Pantyuk – Editor-in-Chief, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector for Scientific Work (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical); **A. Dushnyi** – Co-Editor, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Ilnytskyi** – Doctor of History, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **I. Dmytriv** – Corresponding Secretary, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Andrieiev** – Doctor of History, Professor (Kyiv Grinchenko University); **T. Batiuk** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **A. Baukova** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Lviv National University); **I. Bernes** – Doctor of Arts, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **L. Borovyk** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Academician Stepan Demianchuk International University of Economics and Humanities); **S. Voloshyn** – Candidate of Pedagogical Sciences (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **H. Hrytsenko** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **M. Haliv** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Halyk** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Huk** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **J. Gzhesiak** – Dr. Gab., Associate Professor (Konin Higher Secondary School of Education); **V. Dutchak** – Doctor of Arts, Professor (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **V. Zaiets** – Candidate of Art Studies, Associate Professor (National Music Academy of Ukraine named after Peter Tchaikovsky); **I. Zymomria** – Doctor of Philology, Professor (Uzhgorod National University); **P. Ivanyshyn** – Doctor of Philology, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Kekosh** – Candidate of Pedagogical Sciences (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **R. Korsak** – Doctor of Historical Sciences, Professor (Uzhhorod National University); **M. Kravchyk** – Ph.D. in Philosophy, Associate Professor (International Humanitarian University); **L. Lazurko** – Doctor of History, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **L. Martyniv** – Candidate of Art Studies, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **Marszalek-Kawa Joanna** – Doctor of Science, Associate Professor (Nicolaus Copernicus University in Torun, Torun, Poland); **V. Masnenko** – Doctor of History, Professor (Bogdan Khmelnytsky Cherkasy National University); **N. Maftyn** – Doctor of Philology, Professor (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **P. Matskiiv** – Doctor of Philology, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Medvid** – Ph.D. in History, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Nevmerzhytska** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (General Pedagogy and Preschool Education of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **L. Orshanskyi** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **M. Pahuta** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **T. Pantiuk** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Petrechko** – Doctor of History, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **A. Pecharskyi** – Doctor of Philological Sciences, Professor (Lviv National University); **R. Popp** – Ph.D. in History, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **N. Synkevych** – Candidate of Arts, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Sytnyk** – Doctor of Historical Sciences, Professor (Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University); **I. Stashevskia** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Academic Affairs of Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine; **A. Stashevskiyi** – Doctor of Arts, Professor (Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine; **Y. Stetsyk** – Doctor of History, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **M. Strenachikova** – Doctor of Science (Doc. CSc., Ph.D.), (Academy of Arts in Banska Bystrica); **V. Telvak** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Futala** – Doctor of History, Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **O. Ustymenko-Kosorich** – Candidate of Art History, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko); **D. Chyk** – Doctor of Philology, Associate Professor (Taras Shevchenko Kremenets Regional Humanities and Pedagogical Academy); **B. Yanyshyn** – Candidate of Historical Sciences, Senior Research Associate (Institute of History of Ukraine of the NAS of Ukraine); **V. Yaremchuk** – Doctor of History, Professor (Ostroh Academy National University).

The collection is included in such international databases as Index Copernicus International.

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 28.12.2019 № 6143 (annex 4), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on pedagogical sciences (A1 – Education Sciences, A2 – Pre-School Education, A3 – Primary Education, A4 – Secondary Education (with subject specializations), A5 – Vocational Education (with specializations), A6 – Special Education (with specializations)).

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 17.03.2020 № 409 (annex 1), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on philological sciences (B11 – Philology (with specializations)) and culture and arts (B2 – Design, B3 – Decorative Arts and Crafts, B4 – Fine Arts and Restoration, B5 – Musical Arts, B6 – Performing Arts, B12 – Cultural Studies and Museum Studies, B14 – Organization of Sociocultural Activities).

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 30.11.2021 № 1290 (annex 3), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on historical sciences (B9 – History and Archeology).

Registration of Print media entity: Decision of the National Council of Television and Radio Broadcasting of Ukraine № 1190 as of 11.04.2024. Media ID: R30-04753.

Media entity: Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University (24, Ivan Franko Str., Drohobych, Lviv region, 82100, e-mail: dspu@dspu.edu.ua, tel. (03-24) 41-04-74)

All electronic versions of articles in the collection are available on the official website edition
www.apfn-journal.in.ua

Editorial board do not necessarily reflect the position expressed by the authors of articles,
and is not responsible for the accuracy of these data and references.

The articles were checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl.

Distribution languages: Ukrainian, English, Polish, German, French, Bulgarian, Romanian.

Founder – Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,
co-founders V. Ilnytskyi, A. Dushnyi, I. Zymomrya.

УДК 81'25:004.8

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/92-2-35>

Андрея ПЕВСЕ,

orcid.org/0000-0002-0564-2307

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри філології

Закарпатського угорського університету імені Ференца Ракоці II

(Берегове, Україна),

доцент кафедри української мови та культури

Ніредьгазького університету

(Ніредьгаза, Угорщина) pevse.andrea@kmf.org.ua

Адальберт БАРАНЬ,

orcid.org/0000-0002-9950-5601

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри філології

Закарпатського угорського університету імені Ференца Ракоці II

(Берегове, Україна),

ад'юнкт кафедри англійської мови та культури

Ніредьгазького університету

(Ніредьгаза, Угорщина) barany.bela@kmf.org.ua

ПЕРЕКЛАД ЯК ЗАСІБ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ДОБУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Дослідження спрямоване на з'ясування трансформаційних процесів у сфері перекладу в умовах доби штучного інтелекту, а також на визначення нових тенденцій у співвідношенні «людина – машина» у професійній діяльності перекладача. Основну увагу зосереджено на виявленні тих аспектів перекладу, що залишаються проблемними для сучасних автоматизованих систем, і на осмисленні ролі перекладача як редактора, аналітика та культурного інтерпретатора.

У дослідженні використано комплексний підхід, що поєднує аналіз наукових джерел з перекладознавства та суміжних галузей (праці Ю. Найди, Р. Зорівчак, О. Чередниченка, Л. Венути), зіставлення традиційних теоретичних положень із результатами експериментів у сфері машинного перекладу (Bahdanau, Cho, Bengio; Moorkens, Castilho, Gaspari, Doherty), а також порівняльний аналіз можливостей людського та машинного перекладу за критеріями точності, стилю, культурної адаптації та прагматичної адекватності.

Встановлено, що нейронні системи машинного перекладу значно підвищують ефективність міжмовного посередництва, забезпечуючи високу швидкість і задовільну граматичну точність. Проте вони залишаються обмеженими у відтворенні культурно специфічних реалій, алюзій, фразеологізмів і жанрових особливостей тексту. Показано, що переклад у цифрову епоху вимагає не лише технічного вдосконалення алгоритмів, а й інтеграції культурологічного, прагматичного та етичного вимірів. Виявлено, що перекладач у сучасних умовах виконує не лише мовно-посередницькі, а й редакторські та інтерпретаційні функції, забезпечуючи культурну автентичність і комунікативну ефективність перекладу.

Доведено, що машинний переклад не здатен повністю замінити людину, адже йому бракує емпатії, культурного досвіду та креативності. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці гібридних моделей, які поєднують технологічні можливості штучного інтелекту з людською інтерпретацією. Такий підхід відкриває шлях до формування нової парадигми перекладацької діяльності, заснованої на балансі між технічними інноваціями та гуманітарними засадами, і сприяє гармонійному розвитку філологічної науки та освітньої практики у XXI столітті.

Ключові слова: культурна адаптація, перекладацькі стратегії, постредагування, прагматична адекватність, цифрові технології, професійна підготовка, глобалізаційні виклики.

Andrea PEVSE,
orcid.org/0000-0002-0564-2307
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of Philology
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian University
(Berehove, Ukraine),
Associate Professor at the Department of Ukrainian Language and Culture
University of Nyíregyháza
(Nyíregyháza, Hungary) pevse.andrea@kmf.org.ua

Béla BÁRÁNY,
orcid.org/0000-0002-9950-5601
Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department of Philology
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian University
(Berehove, Ukraine),
Lecturer at the Department of English Language and Culture
University of Nyíregyháza
(Nyíregyháza, Hungary) barany.bela@kmf.org.ua

TRANSLATION AS A TOOL OF INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE ERA OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

The study aims to investigate the transformational processes in the field of translation in the era of artificial intelligence and to identify new trends in the “human–machine” relationship within the professional activity of the translator. Particular attention is given to the aspects of translation that remain problematic for contemporary automated systems and to the role of the translator as editor, analyst, and cultural interpreter.

The research employs a comprehensive approach that combines the analysis of scholarly sources in translation studies and related fields (works by E. Nida, R. Zorivchak, O. Cherednychenko, L. Venuti), the comparison of traditional theoretical principles with the results of experiments in machine translation (Bahdanau, Cho, Bengio; Moorkens, Castilho, Gaspari, Doherty), as well as a comparative analysis of human and machine translation performance across such criteria as accuracy, style, cultural adaptation, and pragmatic adequacy.

It has been established that neural machine translation systems considerably enhance the efficiency of cross-linguistic mediation by providing high speed and satisfactory grammatical accuracy. However, they remain limited in rendering culturally specific realia, allusions, phraseological units, and genre-related features of texts. The findings demonstrate that translation in the digital era requires not only further technical refinement of algorithms but also the integration of cultural, pragmatic, and ethical dimensions. It has been revealed that under present-day conditions, the translator performs not only linguistic mediation but also editorial and interpretative functions, ensuring cultural authenticity and communicative effectiveness of the translated text.

The study proves that machine translation cannot fully replace human translators, as it lacks empathy, cultural experience, and creativity. The prospects for further research lie in the development of hybrid models that combine the technological capabilities of artificial intelligence with human interpretative potential. Such an approach paves the way for the formation of a new paradigm of translation practice, based on a balance between technological innovations and humanistic principles, and contributes to the harmonious development of philological science and educational practice in the 21st century.

Key words: *cultural adaptation, translation strategies, pragmatic adequacy, digital technologies, translator’s role, global challenges, professional training.*

Постановка проблеми. Переклад завжди був важливим засобом забезпечення взаєморозуміння між носіями різних мов і культур. У XXI столітті процеси глобалізації, інтенсифікація міжнародних зв’язків та розвиток цифрових технологій актуалізували новий вимір перекладу – його інтеграцію з інструментами штучного інтелекту. Виникає питання: як трансформується міжкультурна комунікація під впливом ШІ та чи зберігає переклад свою гуманітарну сутність?

У статті досліджується переклад як універсальний механізм міжкультурної комунікації в умовах глобалізації та цифрової трансформації. Особливу увагу зосереджено на впливі штучного інтелекту (ШІ) на сучасні перекладацькі практики. Визначено, що нейронні системи машинного перекладу значно підвищують швидкість і якість міжмовного посередництва, однак залишаються проблеми, пов’язані з відтворенням культурно специфічних реалій, стилістичних відтінків та прагматичних аспектів мов-

лення. Розглянуто теоретичні підходи до розуміння перекладу як феномена міжкультурної комунікації та практичні результати використання інструментів штучного інтелекту (Google Translate, DeepL, ChatGPT). Показано, що ШІ не замінює перекладача, а трансформує його професійну роль у бік редакторської, аналітичної та культурно-інтерпретаційної діяльності. Отже, переклад у добу штучного інтелекту стає гібридною практикою, поєднуючи людську креативність і технологічні можливості.

Аналіз досліджень. Дослідження перекладу як міжкультурного посередництва представлені у працях Ю. Найди, Р. Зорівчак, О. Чередниченка, які наголошували на культурній та прагматичній функціях перекладу. Сучасні дослідження у сфері машинного перекладу (Bahdanau, Cho, Bengio; Moorkens, Castilho, Gaspari, Doherty; Gaspari et al.) доводять ефективність нейронних мереж у відтворенні граматичних структур, проте підкреслюють проблемність передачі ідіоматики, алюзій та культурних маркерів.

Метою є комплексний аналіз перекладу як засобу міжкультурної комунікації у добу штучного інтелекту та виявлення нових тенденцій у співвідношенні «людина – машина» у перекладацькій діяльності. Такий підхід потребує ширшого осмислення, адже переклад не існує у відриві від загального розвитку мовознавчих досліджень та освітніх практик, а навпаки, формується в тісному зв'язку з ними.

Сучасний розвиток перекладознавства демонструє, що і в мовознавстві, і у філології, і у вищій освіті першочерговим завданням є пошук та впровадження найсучасніших методів. Поєднання класичних лінгвістичних теорій із цифровими технологіями створює нові можливості для аналізу мовних процесів, інтерпретації культурних феноменів і формування міждисциплінарних підходів. В освітньому контексті це означає необхідність розробки інноваційних методик навчання, які не лише забезпечують засвоєння знань, але й формують у студентів навички критичного мислення, здатність до культурної адаптації та оперування сучасними інструментами дослідження й перекладу. У такий спосіб філологічна наука й освітня практика стають майданчиком для інтеграції традиційних гуманітарних цінностей і новітніх технологічних рішень, що сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно діяти в умовах глобалізованого інформаційного простору.

Виклад основного матеріалу. Динамічний розвиток сучасної освіти вимагає від майбутнього філолога готовності до безперервного вдосконалення. Сучасній освіті потрібен фахівець, який усвідомлює важливість навчання протягом усього життя, вміє швидко адаптуватися до нових умов і

здатен інтегрувати у свою діяльність досягнення технологічного прогресу (Певсе та ін., 2023: 1). Лише за такої відкритості до інновацій можлива підготовка перекладача, який поєднає глибоке знання мовних традицій із умінням використовувати найновіші цифрові інструменти.

Саме тому переклад постає не лише технічною операцією з перенесення смислів, а й дієвим механізмом культурної взаємодії. Він забезпечує діалог культур, дозволяє інтегрувати чужий досвід у власний культурний простір і часто передбачає культурну адаптацію тексту, що може бути важливішою за буквальну точність. Перекладач у цьому процесі виступає медіатором, який інтерпретує, відбирає та трансформує смисли. У сфері перекладу за участю штучного інтелекту особливі труднощі виникають тоді, коли йдеться про відтворення культурно специфічних понять, що мають глибоке символічне чи національне забарвлення. Це стосується реалій, історичних алюзій, фразеологізмів і прислів'їв, які вкорінені в культурі оригіналу й часто не мають прямих відповідників у мові перекладу. Навіть найсучасніші нейронні системи, орієнтовані на статистичні закономірності, рідко здатні адекватно відтворити багатшаровий культурний підтекст. Ще однією суттєвою проблемою є збереження стилістичної та жанрової специфіки тексту. Машинний переклад, орієнтований передусім на граматичну правильність і семантичну точність, часто ігнорує нюанси індивідуального стилю автора чи вимоги певного жанру, що призводить до втрати естетичної або функціональної цінності тексту. Важливим викликом залишається також передача прагматичної спрямованості, адже текст не лише інформує, але й впливає на адресата. Офіційні документи потребують збереження високого рівня формальності, тоді як художні твори чи публіцистика – емоційності та експресивності. ШІ на даному етапі розвитку часто не розрізняє цієї комунікативної багатовимірності, що може призводити до невідповідності перекладу очікуванням реципієнта.

У цих обставинах роль перекладача суттєво трансформується. Він уже не обмежується лише функцією прямого посередника між мовами, а виступає передусім редактором і культурним інтерпретатором. Професіонал покликаний здійснювати контроль за якістю автоматично створеного тексту, виправляючи граматичні похибки, стилістичні огріхи й семантичні неточності. Водночас саме перекладач відповідає за те, щоб перекладений текст зберігав культурну відповідність та був зрозумілим для представників іншої мовної спільноти. У процесі постредагування він виконує

аналітичну функцію, оцінюючи не лише лексико-граматичну структуру, а й прагматичний потенціал тексту. У складних міжкультурних ситуаціях, коли буквальний переклад може викривити зміст чи створити комунікативний бар'єр, саме людський фактор залишається визначальним. Таким чином, навіть у добу стрімкого розвитку штучного інтелекту перекладач зберігає статус ключового медіатора, який гармонізує відносини між культурами, забезпечуючи адекватність і повноту міжкультурної комунікації.

Отже, Р. Зорівчак вважає, що «реалії – це моно- і полісемантичні одиниці, основне лексичне значення яких уміщує традиційно закріплений комплекс етнокультурної інформації, чужої для об'єктивної дійсності мови-сприймача» (Зорівчак, 1989: 45).

Переклад у добу штучного інтелекту зазнає принципівих трансформацій, оскільки він уже не обмежується «ручним» ремеслом і поступово перетворюється на синергійну практику, де взаємодіють людська інтерпретація та технологічні можливості. Машинні алгоритми, засновані на нейронних мережах, істотно пришвидшують процес перекладу й роблять його економічно доступнішим, що особливо важливо в умовах глобалізованого суспільства та зростаючої потреби у швидкому міжмовному посередництві. Проте попри очевидні переваги автоматизованих систем, саме людина залишається головним гарантом культурної адекватності, змістовної повноти та прагматичної відповідності перекладу.

У праці Бахданау, Чо та Бенджіо вперше запропоновано нейронну модель машинного перекладу з механізмом уваги (*attention mechanism*), яка стала проривом у галузі. Автори наголошують, що традиційні статистичні моделі перекладу мають обмеження у відтворенні довгих залежностей,

тоді як новий підхід дозволяє «одночасно навчатися вирівнюванню й перекладу» (Bahdanau, Cho, Bengio, 2014: 2). Саме введення *attention* стало переломним моментом у розвитку нейронного перекладу.

Штучний інтелект здатний виконувати рутинні операції та обробляти великі масиви текстів із високою точністю, однак йому бракує культурного досвіду, емпатії й здатності до інтерпретації, що є ключовими складниками перекладацької діяльності. Тому функції перекладача дедалі більше зміщуються у сферу постредагування, аналітики та культурної адаптації, де людський фактор відіграє вирішальну роль.

Лоуренс Венуті, аналізуючи сучасні перекладацькі практики, вводить поняття «невидимості перекладача», що виникає внаслідок ілюзії прозорості: перекладений текст сприймається як оригінал, а творча праця перекладача залишається прихованою (Venuti, 2000: 222). Науковець також розрізняє дві протилежні стратегії – доместикацію, коли чужий текст адаптується під культурні цінності мови перекладу, та форенізацію, яка навпаки підкреслює «чужість» оригіналу й змушує читача взаємодіяти з іншою культурою (Venuti, 2000: 223). При цьому форенізуючий переклад має не лише лінгвістичний, а й етичний вимір: він зберігає культурну різницю і протидіє етноцентричному нівелюванню відмінностей (Venuti, 2000: 229). У цьому контексті перекладач у добу штучного інтелекту виступає не лише редактором автоматично згенерованого тексту, а й культурним посередником, який бере на себе завдання збереження автентичності та багатоманітності світової культури.

Таблиця показує взаємозв'язок між класичними перекладознавчими концептами та сучасними технологічними викликами (табл. 1).

Таблиця 1

Взаємозв'язок між класичними перекладознавчими концептами та сучасними технологічними викликами

Автор / Концепт	Основна ідея	Актуальність у добу ШІ
Р. Зорівчак (1989)	Реалії як носії етнокультурної інформації, відсутньої у мові-сприймачі	Демонструє, що навіть сучасні нейронні системи мають труднощі з відтворенням культурно специфічних понять
Ю. Найда (2004)	Динамічна еквівалентність, орієнтація на ефект для реципієнта	Підкреслює, що переклад має враховувати прагматичний вплив тексту, чого бракує ШІ
D. Bahdanau, K. Cho, Y. Bengio (2014)	Нейронна модель з механізмом уваги (<i>attention</i>) для вирівнювання і перекладу	Стала технічним проривом у якості машинного перекладу, але культурні й стилістичні нюанси залишаються поза увагою
Л. Венуті (2000)	Доместикація vs форенізація; «невидимість перекладача»	Піднімає питання етики: чи має ШІ «приховувати» відмінності, чи навпаки зберігати культурну специфіку
Сучасні системи ШІ (Google Translate, DeepL, ChatGPT)	Висока швидкість і зростаюча точність, але обмежена культурна адаптація	Перекладач виконує роль редактора й культурного інтерпретатора, забезпечуючи автентичність тексту

Людський та машинний переклад в добу ШІ

Критерій	Людський переклад	Машинний переклад
Точність змісту	Враховує контекст, підтекст, можливі варіанти інтерпретації	Орієнтується на статистичні та нейронні моделі, іноді втрачає смислові відтінки
Стиль і жанр	Передає індивідуальний стиль автора, жанрову специфіку	Здебільшого зберігає граматичну правильність, але ігнорує стилістичні нюанси
Культурна адаптація	Інтерпретує реалії, алюзії, прислів'я, зберігаючи культурну автентичність	Часто спрощує або «нівельює» культурні маркери, підмінюючи їх нейтральними еквівалентами
Прагматика тексту	Враховує емоційний вплив, комунікативний намір, цільову аудиторію	Передає фактичний зміст, але не завжди відтворює прагматичний ефект
Швидкість та обсяг	Обмежена часом і ресурсами перекладача	Надзвичайно висока швидкість, здатність обробляти великі масиви текстів
Роль у добу ШІ	Перекладач стає редактором, аналітиком і культурним інтерпретатором	Інструмент для автоматизації, що потребує постредагування людиною

Отже, у таблиці систематизовано провідні концепти перекладознавства та їхню актуальність у добу штучного інтелекту. Вони демонструють, що поряд із технічними досягненнями (модель із механізмом уваги Bahdanau та ін.) ключовими залишаються культурні, прагматичні й етичні виміри перекладу (Зорівчак, Найда, Венуті). Щоб чіткіше показати практичні наслідки цих підходів, доцільним є порівняння можливостей людського та машинного перекладу за основними критеріями, що подано у наступній таблиці.

У таблиці 2 подано порівняння людського та машинного перекладу в добу ШІ (табл. 2).

Як показує наведене порівняння, людський і машинний переклад виконують різні, але взаємодоповнювальні функції. Штучний інтелект забезпечує швидкість та доступність міжмовного посередництва, однак йому бракує здатності до культурної інтерпретації й відтворення прагматичного ефекту тексту. Перекладач, навпаки, зберігає стиль, жанрову специфіку та культурні маркери, водночас стаючи редактором і аналітиком автоматично згенерованого матеріалу. Такий симбіоз підкреслює трансформацію перекладу в добу ШІ на гібридну практику, де поєднуються технологічна ефективність і людська креативність.

Висновки. Аналіз теоретичних концепцій та практичних характеристик перекладацької діяльності засвідчує, що у добу стрімкого розвитку

штучного інтелекту переклад поступово перетворюється на синергетичну практику. Автоматизовані системи забезпечують швидкість і масштабіність міжмовного посередництва, однак саме людина залишається головним гарантом культурної автентичності, стилістичної специфіки та прагматичної адекватності тексту. Перекладач дедалі більше виконує роль редактора, аналітика й культурного інтерпретатора, зберігаючи гуманітарну сутність перекладу. Відтак майбутнє галузі визначається не протиставленням «людина – машина», а їхньою взаємодією, де технологічні можливості підсилюють, а не замінюють творчий і аналітичний потенціал людини.

Перспективи подальших досліджень полягають у пошуку ефективних методів інтеграції технологічних рішень із лінгвокультурологічними підходами до перекладу. Йдеться насамперед про розробку гібридних моделей, що поєднують аналітичні можливості штучного інтелекту з креативністю перекладача. Такий підхід не лише оптимізує процес перекладу, а й забезпечує його змістову повноту та культурну відповідність. У довгостроковій перспективі це відкриває шлях до формування нової парадигми перекладацької діяльності, заснованої на балансі між технологіями та людською інтерпретацією, і сприяє гармонійному розвитку міжкультурної комунікації в умовах XXI століття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози). Львів: Видавництво Львівського університету, 1989. 215 с.
2. Певсе А. А., Молнар Г. Т., Павлович Ю. П. Використання інформаційних технологій у професійній діяльності педагога. *Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка»)* 12(18). 2023. С. 970–980.

3. Череди́ченко О. І. Про мову і переклад. Київ: Либідь, 2007. 248 с.
4. Bahdanau D., Cho K., Bengio, Y. Neural machine translation by jointly learning to align and translate. 2014. URL: <https://doi.org/10.48550/arXiv.1409.0473> (дата звернення: 10.09.2025)
5. Moorkens J., Castilho S., Gaspari F., Doherty S. Approaches to Human and Machine Translation Quality Assessment: From Principles to Practice. In: *Translation Quality Assessment*, 2018. P. 9–38. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-91241-7_2 (дата звернення: 11.09.2025)
6. Gaspari F., Almaghout H., Doherty S. A survey of machine translation competences: Insights for translation technology educators and practitioners. Perspectives: Studies in Translatology 23(3). 2015. P. 333–358. URL: <https://www.researchgate.net/publication/272388578> (дата звернення: 13.09.2025)
7. Nida E. A. Language and culture: Contexts in translation. Cadernos de Tradução 1(13). 2004. P. 153–167. URL: <https://www.researchgate.net/publication/307815427> (дата звернення: 05.09.2025)
8. Venuti L. The Translation Studies Reader. London: Routledge, 2000. P. 221–232. URL: https://translationjournal.net/images/e-Books/PDF_Files/The%20Translation%20Studies%20Reader.pdf (дата звернення: 15.09.2025)

REFERENCES

1. Zorivchak R. P. (1989). *Realiiia i pereklad (na materialii anhlo movnykh perekladiv ukrainskoi prozy)*. [Realias and Translation (Based on the Material of English-Language Translations of Ukrainian Prose)], Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoho universytetu. 215 p. [in Ukrainian].
2. Pevse A. A. – Molnar H. T. – Pavlovych Yu. P. (2023). Vykorystannia informatsiinykh tekhnolohii u profesiinii diialnosti pedahoha. [The Use of Information Technologies in the Professional Activity of a Teacher], *Aktualni pytannia u suchasni nautsi (Seriiia «Pedahohika»)* 12(18): 970–980. [in Ukrainian].
3. Cherednychenko O. I. (2007). *Pro movu i pereklad*. [On Language and Translation], Kyiv: Lybid. 248 p. [in Ukrainian].
4. Bahdanau D. – Cho, K. – Bengio, Y. (2014). Neural machine translation by jointly learning to align and translate. *arXiv preprint arXiv:1409.0473*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.1409.0473> (Date of access: 10.09.2025)
5. Moorkens J. – Castilho S. – Gaspari F. – Doherty S. (2018). Approaches to Human and Machine Translation Quality Assessment: From Principles to Practice. In: *Translation Quality Assessment*, 9–38. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-91241-7_2 (Date of access: 11.09.2025)
6. Gaspari F. – Almaghout, H. – Doherty, S. (2015). A survey of machine translation competences: Insights for translation technology educators and practitioners. Perspectives: Studies in Translatology 23(3): 333–358. <https://www.researchgate.net/publication/272388578> (Date of access: 13.09.2025)
7. Nida E. A. (2004). Language and culture: Contexts in translation. Cadernos de Tradução 1(13): 153–167. <https://www.researchgate.net/publication/307815427> (Date of access: 05.09.2025)
8. Venuti L. (2000). The Translation Studies Reader. London: Routledge, 221–232. https://translationjournal.net/images/e-Books/PDF_Files/The%20Translation%20Studies%20Reader.pdf (Date of access: 15.09.2025)

Дата першого надходження рукопису до видання: 10.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 24.11.2025

Дата публікації: 19.12.2025

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ

Максим ЛАХТАДИР СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ НАДСЯННЯ У СКЛАДІ ПОЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ (1918–1939).....	4
Наталя МАРЦІНКО ВІЙНА ЯК БІЗНЕС: ЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ РОСІЙСЬКИХ ПРИВАТНИХ КОМПАНІЙ.....	11
Юрій ОНИЩЕНКО СТАНОВЛЕННЯ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З ЮНЕСКО: ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД ТА РОЛЬ НЕДЕРЖАВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗБЕРЕЖЕННІ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ.....	19
Богдан ПАСКА, Лілія БАСІСТА, Наталія ШЕПТАК ЗАХОДИ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ ЩОДО ПІДТРИМКИ ПОЛІТВ'ЯЗНІВ ПІД ЧАС РЕПРЕСИВНОЇ ХВИЛІ 1972–1973 РР.....	28
Ярослав ПЕТРИШИН ПЕРЕДВИБОРЧІ КАМПАНІЇ ПРАВОВАДИКАЛЬНИХ ТА ПРАВОПОПУЛІСТСЬКИХ ПАРТІЙ ДО ПАРЛАМЕНТУ ПОЛЬЩІ (2015–2023): УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ.....	35
Віра РЕВЕНКО, Павло БЕРЕСТ, Марина АЛЕКСАНДРОВА РОЛЬ МУЗЕЇВ ТА КУЛЬТУРНИХ ІНСТИТУЦІЙ У ЗБЕРЕЖЕННІ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ.....	44
Іван РУДЯНИН ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПЕРСОНАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ У ЗВО.....	51
Михайло ТИМОШИК НАГОРОДИ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СТРАТИФІКАЦІЇ ТА СУСПІЛЬНОЇ ІЄРАРХІЇ В ІСТОРИЧНІЙ ПЕРСПЕКТИВІ.....	56
Олександр ТОМЧУК ДУШПАСТИРІ-ВОЛОНТЕРИ В УМОВАХ ШИРОКОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: ДУХОВНИЙ ТА СУСПІЛЬНИЙ ВИМІР.....	63

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Катерина РЕЗНІЧЕНКО ПЛИННА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ВІЗУАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ МІЖ ДЕФОРМАЦІЄЮ ТА РОЗЧИНЕННЯМ ТІЛА.....	69
Ірина ЛІТІЧЕВСЬКА ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ КИЇВСЬКОЇ ШКОЛИ ПЕЙЗАЖНОГО ЖИВОПИСУ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ.....	76
Катерина ЛОЗЕНКО ІНТЕРМЕДІАЛЬНІСТЬ ТА ІНТЕРМЕДІА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ.....	87
Наталія МАКАРОВА КОЛИМСЬКИЙ СОЛОВЕЙКО (НА ПРИКЛАДІ АНАЛІЗУ ПРЕЛЮДІЇ І ФУГИ СІ-МАЖОР № 11 ІЗ ЦИКЛУ «24 ПРЕЛЮДІЇ ТА ФУГИ» В. ЗАДЕРАЦЬКОГО).....	94
Алла МЕЛЬНИК, Ірина КУСКОВА, Людмила ПЕТРЕНКО СПЕЦИФІКА РОБОТИ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА У ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ: ПРОБЛЕМИ КОМУНІКАЦІЇ ТА ІНТЕПРЕТАЦІЇ.....	101
Гнат МЄРЄНКОВ ЕВОЛЮЦІЯ ВІЗУАЛЬНОГО КОДУ ХІП-ХОПУ: КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ДИЗАЙНУ ОБКЛАДИНОК АЛЬБОМІВ-ПЕРЕМОЖЦІВ ПРЕМІЇ «ГРЕММІ» (1996–2024).....	108

Рада МИХАЙЛОВА, Софія КОВТУН ВІЗУАЛЬНА АЙДЕНТИКА У СПОРТИВНОМУ БРЕНДИНГУ: РОЛЬ ФІРМОВОГО СТИЛЮ В КОМУНІКАЦІЇ З ЦІЛЬОВОЮ АУДИТОРІЄЮ.....	117
Ольга МИХАЙЛОВА, Олена ПОГОДА ВИМІРИ ВІЗУАЛЬНОСТІ В ТВОРАХ СУЧАСНИХ ХАРКІВСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ.....	124
Чжан МІНЬ КОМПОЗИТОР ШИ ГУАННАНЬ: ДО ПИТАННЯ ЖАНРОВО-СТИЛЬОВОЇ ПЕРІОДИЗАЦІЇ МУЗИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ.....	132
Анастасія МУЛЯР ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАВСЬКОЇ МАНЕРИ АРТУРА ШНАБЕЛЯ У ТРАКТУВАННІ ФОРТЕПІАННИХ СОНАТ ЛЮДВІГА ВАН БЕТХОВЕНА.....	137
Павло МУЛЯР ФОРТЕПІАННІ СОНАТИ Л. ВАН БЕТХОВЕНА І Ф. ШУБЕРТА: ЖАНРОВО-СТИЛЬОВІ ПАРАЛЕЛІ.....	143
Тан Гао СІЦЗЯ ІНТЕРФЕРЕНЦІЯ КУЛЬТУРНИХ КОДІВ У КОНЦЕРТІ ЛЕЙ ЛЯНА «ТРЕМТІННЯ АКОРДУ ПАМ'ЯТІ».....	149
Наталія СКЛЯРЕНКО, Станіслав МИГАЛЬ, Роксолана ДУДКА ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ ЯК ПАРАДИГМА ОСВІТНЬОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ДИЗАЙНЕРІВ.....	155
Ольга ТЕРЕЩЕНКО, Ольга МИХАЙЛЮК ТРАДИЦІЙНЕ ОРНАМЕНТАЛЬНО-ДЕКОРАТИВНЕ ОЗДОБЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ СТАРОДРУКІВ: ПРИЙОМИ ТА ТЕХНІКИ.....	162
Руслана ТКАЧЕНКО ГРА З ПРОСТОРОМ У СУЧАСНІЙ ВІЗУАЛЬНІЙ КУЛЬТУРІ.....	169
Альона ХАЙЛО ВІДТВОРЕННЯ ТРАДИЦІЙНИХ МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ВСЕСВІТІ СЕРІЇ ВІДЕОІГОР «THE ELDER SCROLLS».....	174
Аліна ШАУРА, Вадим БАТРАК, Анастасія ІГНАТЕНКО ПСИХОЛОГІЯ КОЛЬОРУ ТА ФОРМИ В АЙДЕНТИЦІ БРЕНДІВ ДИТЯЧИХ ІГРАШОК.....	183
Ян ЮДЖІ ОПЕРА ГУАН СЯ «ПСАЛМИ МУЛАН» В АСПЕКТІ ЕВОЛЮЦІЇ ОПЕРНОГО ЖАНРУ В КИТАЙСЬКІЙ СУЧАСНІЙ МУЗИЦІ.....	189
У ЮЙСЮАНЬ ОРГАННИЙ КОНЦЕРТ ФРАНСІСА ПУЛЕНКА ЯК МОДЕЛЬ ЖАНРОВОГО СИНТЕЗУ.....	194
Тарас ЮХИМЕНКО ПРОЦЕСУАЛЬНІСТЬ ТА СТРУКТУРАЛЬНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	201
Олексій ЯВОРСЬКИЙ ФОРМА ЯК ОСНОВНИЙ АТРИБУТ ДИЗАЙНУ УПАКУВАННЯ ТА МЕТОД ЗДОБУТТЯ НОВОГО ДОСВІДУ ДЛЯ СПОЖИВАЧА.....	209
Галина ЯЦЕНКО ПАРАЛІТУРГІЙНІ ПІСНІ ДО СВЯТИХ ДИМИТРІЯ, АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА, МИКОЛАЯ ЧУДОТВОРЦЯ: ІСТОРИКО-РЕЛІГІЙНИЙ ТА МУЗИКОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ.....	218
МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО	
Ірина ОЛЕКСАНДРУК АНГЛІЗМИ У СУЧАСНІЙ ВІЙСЬКОВІЙ ЛЕКСИЦІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	225
Анна ОЧКОВСЬКА, Ольга РЕМБАЧ, Юлія САБАДОШ ІДЕОЛОГІЯ ТА ПЕРЕКЛАД: ЯК ЗМІНЮЄТЬСЯ ЗМІСТ АНГЛОМОВНОГО ТЕКСТУ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД СОЦІОКУЛЬТУРНОГО КОНТЕКСТУ РЕЦИПІЄНТА.....	232

Володимир ПАСІЧНИК, Максим ЯРОМИЧ ІНФОРМАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ЛЕКСИКОГРАФІЧНОГО АНАЛІЗУ З ВИКОРИСТАННЯМ ВЕЛИКИХ МОВНИХ МОДЕЛЕЙ (НА ПРИКЛАДІ ПРОБЛЕМНОЇ ОБЛАСТІ «ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ»)	239
Андрея ПЕВСЕ, Адальберт БАРАНЬ ПЕРЕКЛАД ЯК ЗАСІБ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ДОБУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	256
Ігуна RIABCHUN “DISAPPEARANCE” OF THE ANCIENT GREEK MUSIC: STEREOTYPES AND REALITY	262
Вікторія СВІТЛИЧНА, Андрій СОТНИКОВ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ	270
Тетяна СТАРОСТЕНКО ТРАВМА ЯК ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНСТРУКТ. МІЛІТАРНА ТРАВМА В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ ХХІ СТОРІЧЧЯ	277
Сергій ТЕРЕЩЕНКО НОМІНАЦІЇ ОСНОВНИХ ВИДІВ ЗБРОЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОВСТАНСЬКІЙ АРМІЇ	285
Ольга ТОВТ КОНЦЕПТ «РІДНОЇ ЗЕМЛІ» У ТРИЛОГІЇ «ВОЛИНЬ» УЛАСА САМЧУКА	292
Петро ФЕРЕНЦ, Олександр МАЛЕЦЬ, Наталія МАЛЕЦЬ УКРАЇНСЬКА ПИСЬМОВА МОВА І ФОРМУВАННЯ НОРМ ДІЛОВОГО ЕТИКЕТУ НА ЗАКАРПАТТІ НАПРИКІНЦІ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ В КОНТЕКСТІ НАРОДОВСЬКОЇ ТРАДИЦІЇ	297
Ольга ЦИГАНОК ПОЕТИЧНИЙ ЦИКЛ ПРО СТРАСТІ ХРИСТОВІ ЙОСИПА ТУРОБОЙСЬКОГО. ЧАСТИНА 1	305
Олексій ШЕБУНЯЄВ КРИТИЧНИЙ ДИСКУРС-АНАЛІЗ У ПЕРЕКЛАДАХ ТУРЕЦЬКОГО БІЗНЕС-ДИСКУРСУ	312

ПЕДАГОГІКА

Olena LUTSENKO, Nataliia SEMINIKHUNA TEACHING PRACTICES FOR DEVELOPING STUDENTS' AWARENESS OF SELF-DISCIPLINE IN NATIONAL SECURITY MANAGEMENT	317
Олеся СТОЙКА ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ: ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, ГІБРИДНЕ НАВЧАННЯ ТА МІКРОКРЕДИТИ ЯК ІННОВАЦІЙНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ	323
Volodymyr TATARIN PREPARING NON-LANGUAGE MAJORS FOR PROFESSIONAL AND BUSINESS COMMUNICATION IN ENGLISH: OVERCOMING BARRIERS TO SPEAKING AND WRITING	331
Світлана ТЕСЛЕНКО СІМ'Я ЯК ПАРТНЕР ПЕДАГОГІВ У ФОРМУВАННІ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	337
Oksana TRYHUB, Anna KURASHYNA INTEGRATING AUTHENTIC TEXTS INTO GRAMMAR TEACHING: BENEFITS AND CHALLENGES	343
Катерина ЮЗЕФОВИЧ, Марія СТУПЕНКО, Зінаїда ЛЕВЧЕНКО ІНТЕГРАЦІЯ ГЕНЕРАТИВНОГО ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИКЛАДАННЯ ESP (ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES): МОЖЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ ТА ЕТИЧНІ АСПЕКТИ	349

CONTENTS

HISTORY

Maksym LAKHTADYR SOCIO-POLITICAL LIFE OF UKRAINIANS OF NANDSIANNIA AS PART OF THE POLISH REPUBLIC (1918–1939).....	4
Natalia MARTSINKO WARFARE AS BUSINESS: ECONOMIC MODEL OF RUSSIAN PRIVATE COMPANIES.....	11
Yurii ONYSHCHENKO ESTABLISHMENT OF UKRAINE-UNESCO COOPERATION: A HISTORICAL OVERVIEW AND THE ROLE OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN SAFEGUARDING INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE.....	19
Bohdan PASKA, Lilia BASISTA, Natalia SHEPITAK MEASURES OF THE UKRAINIAN DIASPORA TO SUPPORT UKRAINIAN POLITICAL PRISONERS DURING THE REPRESSIVE WAVE OF 1972–1973.....	29
Yaroslav PETRYSHYN ELECTORAL CAMPAIGNS OF FAR-RIGHT AND RIGHT-POPULIST PARTIES IN THE POLISH PARLIAMENTARY ELECTIONS (2015–2023): THE UKRAINIAN CONTEXT.....	35
Vira REVENKO, Pavlo BEREST, Maryna AKEKSANDROVA THE ROLE OF MUSEUMS AND CULTURAL INSTITUTIONS IN THE PRESERVATION AND PROMOTION OF CULTURAL HERITAGE IN THE DIGITAL AGE.....	45
Ivan RUDYANIN ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS A TOOL FOR PERSONALIZING HISTORY EDUCATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS.....	51
Mykhailo TYMOSHYK AWARDS AS A REFLECTION OF SOCIAL STRATIFICATION AND SOCIAL HIERARCHY IN A HISTORICAL PERSPECTIVE.....	57
Oleksandr TOMCHUK PASTORS-VOLUNTEERS IN THE CONDITIONS OF RUSSIA’S FULL-SCALE WAR AGAINST UKRAINE: SPIRITUAL AND SOCIAL DIMENSION.....	63

ART STUDIES

Kateryna REZNICHENKO FLUID IDENTITY IN VISUAL ART BETWEEN DEFORMATION AND DISSOLUTION OF THE BODY.....	69
Iryna LITICHEVSKA HISTORICAL AND CULTURAL BACKGROUND OF THE FORMATION OF THE KYIV SCHOOL OF LANDSCAPE PAINTING.....	76
Kateryna LOZENKO INTERMEDIALITY AND INTERMEDIA IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY ART STUDIES: THEORETICAL ASPECTS.....	87
Natalia MAKAROVA KOLIMSKY SOLOVEIKO (ON THE EXAMPLE OF THE ANALYSIS OF THE PRELUDE AND FUGE IN B MAJOR № 11 FROM THE CYCLE “24 PRELUDES AND FUGE” BY V. ZADERATSKI).....	94
Alla MELNYK, Iryna KUSKOVA, Liudmyla PETRENKO SPECIFICS OF THE CONCERTMASTER’S WORK IN A DISTANCE FORMAT: PROBLEMS OF COMMUNICATION AND INTERPRETATION.....	102
Hnat MIERIENKOV THE EVOLUTION OF THE HIP-HOP VISUAL CODE: A COMPREHENSIVE ANALYSIS OF GRAMMY-WINNING ALBUM COVER DESIGN (1996–2024).....	108

Rada MYKHAILOVA, Sofia KOVTUN VISUAL IDENTITY IN SPORTS BRANDING: THE ROLE OF CORPORATE STYLE IN COMMUNICATION WITH THE TARGET AUDIENCE.....	117
Olga MYKHAILOVA, Olena POHODA DIMENSIONS OF VISUALITY IN THE WORKS OF CONTEMPORARY KHARKIV COMPOSERS.....	125
Zhang MIN COMPOSER SHI GUANNAN: ON THE QUESTION OF GENRE-STYLE PERIODIZATION OF MUSICAL CREATIVITY.....	132
Anastasiia MULIAR FEATURES OF ARTHUR SCHNABEL'S PERFORMANCE STYLE IN THE INTERPRETATION OF LUDWIG VAN BEETHOVEN'S PIANO SONATAS.....	137
Pavlo MULIAR PIANO SONATAS OF L. VAN BEETHOVEN AND F. SCHUBERT: GENRE-STYLE PARALLELS.....	143
Tang Gao SIJIA INTERFERENCE OF CULTURAL CODES IN LEI LIANG'S CONCERTO TREMORS OF A MEMORY CHORD.....	149
Nataliia SKLIARENKO, Stanislav MYGAL, Roksolana DUDKA DESIGN THINKING AS A PARADIGM OF EDUCATIONAL TRANSFORMATION IN PROFESSIONAL PREPARATION OF DESIGNERS.....	156
Olha TERESHCHENKO, Olga MYKHAILIUK TRADITIONAL ORNAMENTAL AND DECORATIVE DECORATION OF UKRAINIAN OLD PRINTS: METHODS AND TECHNIQUES.....	162
Ruslana TKACHENKO PLAYING WITH SPACE IN CONTEMPORARY VISUAL CULTURE	169
Aliona KHAILO REPRODUCTION OF TRADITIONAL MUSICAL INSTRUMENTS IN THE UNIVERSE OF "THE ELDER SCROLLS" VIDEO GAME SERIES.....	174
Alina SHAURA, Vadym BATRAK, Anastasiia IHNATENKO THE PSYCHOLOGY OF COLOR AND SHAPE IN IDENTITY FOR CHILDREN'S TOY BRANDS.....	184
Yang YUZH GUAN XIA'S OPERA "PSALMS OF MULAN" IN THE ASPECT OF THE EVOLUTION OF THE OPERA GENRE IN CHINESE MODERN MUSIC.....	190
Wu YUXUAN THE ORGAN CONCERTO BY FRANCIS POULENC AS A MODEL OF GENRE SYNTHESIS.....	194
Taras YUKHYMENKO PROCESSUALITY AND STRUCTURALITY IN THE CONTEXT OF RESEARCH INTO MUSICAL CULTURE.....	201
Oleksii YAVORSKYI FORM AS THE MAIN ATTRIBUTE OF PACKAGING DESIGN AND A METHOD OF OBTAINING A NEW EXPERIENCE FOR THE CONSUMER.....	209
Halyna YATSENKO PARALITURGICAL SONGS DEDICATED TO SAINTS DEMETRIUS, ARCHISTRATEGOS MICHAEL, AND NICHOLAS THE WONDERWORKER: HISTORICAL-RELIGIOUS AND MUSICOLOGICAL ASPECTS.....	218

LINGUISTICS. LITERATURE STUDIES

Iryna OLEKSANDRUK ANGLICISMS IN CONTEMPORARY MILITARY LEXICON OF THE UKRAINIAN LANGUAGE....	225
---	-----

Anna OCHKOVSKA, Olha REMBACH, Yuliia SABADOSH IDEOLOGY AND TRANSLATION: HOW THE MEANING OF AN ENGLISH TEXT CHANGES DEPENDING ON THE SOCIOCULTURAL CONTEXT OF THE RECIPIENT.....	233
Volodymyr PASICHNYK, Maksym YAROMYCH INFORMATION TECHNOLOGY FOR LEXICOGRAPHIC ANALYSIS USING LARGE LANGUAGE MODELS (IN THE PROBLEM DOMAIN OF “ARTIFICIAL INTELLIGENCE”).....	240
Andreya PEVSE, Béla BÁRÁNY TRANSLATION AS A TOOL OF INTERCULTURAL COMMUNICATION IN THE ERA OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE.....	257
Iryna RIABCHUN “DISAPPEARANCE” OF THE ANCIENT GREEK MUSIC: STEREOTYPES AND REALITY.....	262
Viktoriia SVITLYCHNA, Andrii SOTNYKOV LEXICAL, GRAMMATICAL AND STYLISTIC FEATURES OF TRANSLATING ENGLISH-LANGUAGE POLITICAL SPEECHES.....	271
Tetiana STAROSTENKO TRAUMA AS A LITERARY CONSTRUCT. MILITARY TRAUMA IN 21ST-CENTURY UKRAINIAN POETRY.....	277
Serhii TERESHCHENKO NOMINATIONS OF THE MAIN TYPES OF WEAPONS IN THE UKRAINIAN INSURGENT ARMY....	285
Olha TOVT THE CONCEPT OF “NATIVE LAND” IN THE TRILOGY “VOLYN” BY ULAS SAMCHUK.....	292
Petro FERENC, Oleksandr MALETS, Natalia MALETS THE UKRAINIAN WRITTEN LANGUAGE AND THE FORMATION OF BUSINESS ETIQUETTE NORMS IN ZAKARPATTIA AT THE LATE 19TH AND EARLY 20TH CENTURIES IN THE CONTEXT OF THE NARODOVETS TRADITION.....	298
Olha TSYHANOK THE POETIC CYCLE ABOUT THE PASSION OF CHRIST BY YOSYP TUROBOYSKYI. PART 1....	305
Oleksii SHEBUNIAIEV THE USAGE OF CDA IN TURKISH BUSINESS DISCOURSE TRANSLATING.....	312
PEDAGOGY	
Olena LUTSENKO, Nataliia SEMINIKHYNA TEACHING PRACTICES FOR DEVELOPING STUDENTS’ AWARENESS OF SELF-DISCIPLINE IN NATIONAL SECURITY MANAGEMENT.....	317
Olesia STOIKA INTEGRATION PROCESSES OF DIGITAL TRANSFORMATION IN TEACHER EDUCATION: ARTIFICIAL INTELLIGENCE, HYBRID LEARNING, AND MICRO-CREDENTIALS AS INNOVATIVE DRIVERS OF EDUCATIONAL DEVELOPMENT.....	323
Volodymyr TATARIN PREPARING NON-LANGUAGE MAJORS FOR PROFESSIONAL AND BUSINESS COMMUNICATION IN ENGLISH: OVERCOMING BARRIERS TO SPEAKING AND WRITING.....	331
Svitlana TESLENKO THE FAMILY AS A PARTNER OF EDUCATORS IN DEVELOPING THE NATURAL AND ECOLOGICAL COMPETENCE OF OLDER PRESCHOOL CHILDREN.....	337
Oksana TRYHUB, Anna KURASHYNA INTEGRATING AUTHENTIC TEXTS INTO GRAMMAR TEACHING: BENEFITS AND CHALLENGES.....	343
Kateryna YUZEFOVYCH, Mariia STUPENKO, Zinayida LEVCHENKO INTEGRATION OF GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE INTO ESP (ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES) TEACHING: OPPORTUNITIES, CHALLENGES AND ETHICAL ASPECTS. .	350

НОТАТКИ

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ НАУК**

**HUMANITIES SCIENCE
CURRENT ISSUES**

**ВИПУСК 92. ТОМ 2
ISSUE 92. VOLUME 2**

Редактори-упорядники

Микола Пантюк

Андрій Душний

Василь Ільницький

Іван Зимомря

Здано до набору 25.11.2025 р. Підписано до друку 19.12.2025 р.

Гарнітура Times New Roman. Формат 64×84/8.

Друк офсетний. Папір офсетний.

Ум. друк. арк. 42,31. Зам. № 1125/885. Наклад 300 прим.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»

65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1

Телефони: +38 (095) 934-48-28, +38 (097) 723-06-08

E-mail: mailbox@helvetica.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 7623 від 22.06.2022 р.